

Джон Бойн (1971) «Хлопчик у смугастій піжамі» (2004)

Зміст

Коротко про письменника	1
Анкета роману «Хлопчик у смугастій піжамі» (2004)	1
Цікаві факти про твір	3
Цитатна доріжка	3
Характеристика героїв	3
Переказ роману	4
Джерела	6

Коротко про письменника

Джон Бойн (нар. 30 травня 1971) — ірландський письменник, лауреат численних літературних премій. Автор десяти романів для дорослих і п'яти романів для дітей, а також двох збірок оповідань.

Джон Бойн народився в Дубліні, Ірландія, 1971 року. Вивчав англійську літературу в Триніті Коледжі, (Дубліні) та письменницьку майстерність в Університеті Східної Англії (Норвіч), де став володарем премії Кертиса Брауна (премія, якою нагороджують за найкращий студентський твір у прозі). Вчився письменницької майстерності у Малкольма Бредбері. Певний час працював у книгарні «Waterstone's» в Дубліні.

Його рання проза представлена переважно оповіданнями. Перше оповідання Бойна — «Entertainments Jar» («Фляга розваг») — було надруковане в Sunday Tribune і 1993 року потрапило до шорт-листа Hennessy Literary Award в Ірландії. Всього Бойн видав близько 70 оповідань.

У 2015 році був головою журі канадської літературної премії Scotiabank Giller Prize. Є постійним книжковим оглядачем для The Irish Times.

Живе в Дубліні.

Анкета роману «Хлопчик у смугастій піжамі» (2004)

1. Рід: епос

2. Жанр: роман

3. Історія написання. Дж. Бойн Бойн написав роман за 60 годин і закінчив його 30 квітня 2004 року, у день смерті Адольфа Гітлера, який не з'являється в книзі, але незримо присутній там. Твір опублікований у 2006 р.

4. Час дії. Події роману розгортаються на тлі Другої світової війни, але автор жодного разу не каже про це прямо.

5. Місце дії: Берлін; загадкове місце Геть-Звідси (Аушвіц), концтабір

6. Розповідь ведеться від 3-ї особи

6. Герої:

Бруно — головний герой, 9-тирічний німецький хлопчик, який ще мало розуміє, що коїться навколо нього

Ральф — батько Бруно, військовий офіцер, прагне зробити кар'єру, тому з радістю погоджується на переїзд, незважаючи на думку інших членів сім'ї

Ельза — мати Бруно

Гретель — сестра Бруно

Наталі — бабуся Бруно

Матіас — дідусь Бруно

Шмуль — новий друг Бруно, який живе за колючим дротом

Герлес — учитель Бруно та Гретель

Фурор — начальник Ральфа, який і направляє його на службу у віддалений табір

Лейтенант Курт Котлер — підлеглий Ральфа

7. Композиція. 20 розділів

Розділ 1 <i>Бруно робить відкриття</i>	Розділ 6 <i>Служниця, яка коштувала їм недешево</i>	Розділ 11 <i>Фюрор</i>	Розділ 16 <i>Стрижка</i>
Розділ 2 <i>Новий будинок</i>	Розділ 7 <i>Як мати приписала собі чужі заслуги</i>	Розділ 12 <i>Шмуль намагається відповісти на запитання Бруно</i>	Розділ 17 <i>Мати домагається свого</i>
Розділ 3 <i>Безнадійний випадок</i>	Розділ 8 <i>Чому бабуся розгнівалася</i>	Розділ 13 <i>Пляшка вина</i>	Розділ 18 <i>Як у Бруно виникла думка про останню пригоду</i>
Розділ 4 <i>Що вони побачили у вікно</i>	Розділ 9 <i>Бруно пригадує, як він тішився дослідженнями</i>	Розділ 14 <i>Бруно вельми правдоподібно бреше</i>	Розділ 19 <i>Що сталося наступного дня</i>
Розділ 5 <i>Заходити категорично не дозволено</i>	Розділ 10 <i>Точка — пляма — клякса — силует, що перетворився на хлопчика</i>	Розділ 15 <i>І як він тільки міг?</i>	Розділ 20 <i>Останній</i>

8. Сюжет. Події відбувається на тлі Другої світової війни. 9-річний німецький хлопчик Бруно безтурботно живе в прекрасному п'ятиповерховому будинку в Берліні разом зі своєю родиною і друзями. Одного разу Бруно приходить додому і виявляє, що покоївка Марія складає його речі у валізу, а сім'я змушена переїхати у загадкове місце Геть-Звідси, бо у батька нове важливе службове призначення. Нове місце Бруно зовсім не подобається, він нудьгує, хоче грати, але немає з ким. Тоді він вирушає досліджувати територію, яка виднілася йому з вікна, де люди розгулювали в однакових смугастих піжамах. Там він і зустрів свого нового друга — єврейського хлопчика Шмуля, що перебував по іншу сторону огорожі. Виявилось, що обидва хлопці народилися в один і той же день (15 квітня 1934 р.), і, як здавалося Бруно, у них багато спільного. Вони регулярно зустрічалися біля огорожі, але час шов і батьки вирішили, що Бруно з мамою і сестрою повинні виїхати назад до Берліна. Хлопчик йде попрощатися зі своїм другом. Саме в цей момент Бруно приходить божевільна думка — допомогти Шмулю розшукати батька. Переодягнувшись, він стає схожим на інших в'язнів і в такому вигляді пробирається за огорожу.

Історія про дружбу двох хлопчиків закінчилась смертю у газовій камері. Останні слова, які говорить Бруно Шмулю: “Ти мій друг на все життя”. Батько здогадується, що стало з Бруно, коли бачить місце, де син залишив свій одяг, і підкоп під сіткою на територію табору

9. Елементи сюжету

- **Експозиція** — переїзд сім'ї Бруно з Берліна до Геть-Звідси

- *Зав'язка* – «це не дім, і він ніколи ним не буде»
- *Розвиток подій* – «пригоди» Бруно
- *Кульмінація* – Бруно зі Шмулем за загорожею
- *Розв'язка* – знахідка батька Бруно.

10. Тема – зображення нацистського світу очима дитини

11. Ідея – кожна людина має однакову цінність.

12. Провідна думка. Останні речення в романі, у якому немає жодного слова «війна», звучать як заклик до всього людства усвідомити її абсурдність та страшні наслідки, а також як віра у краще майбутнє: «Усе це сталося дуже давно й ніщо подібне більше не станеться. Не в наші дні й не в нашу історичну добу».

13. Проблематика: нацизм, антисемітизм, рівність та людські права; виховання; автор розмірковує над тим, що змушує добру, щирю дитину вирости безжальним тираном, який ладен знищувати тисячі людей заради кар'єри.

14. Конфлікт: нацизм та його жертви

15. Особливості стилю. Відсутність розлогих описів, авторських відступів чи «складних» слів. Мова роману не драматична, у книзі немає жодної жорстокої сцени.

Цікаві факти про твір

- Роман отримав дві премії Irish Book Awards, премію Bisto Book of the Year і був призером декількох міжнародних нагород.
- 80 тижнів очолював список бестселерів Ірландії та New York Times Bestseller List
- Протягом 2007–2008 років книжка лідувала за обсягами продажів в Іспанії, а також посіла перше місце у списку бестселерів New York Times.
- У світі продано понад 9 млн примірників роману, перекладеного більш ніж 50-ма мовами.
- Роман «Хлопчик у смугастій піжамі» екранізували у 2008 р. Фільм отримав кілька престижних кінопремій. Він дійсно знятий близько до тексту, передає всю атмосферу у сірих тонах. Слоган фільму «Лінії можуть розділяти, але надія об'єднує вас»

Цитатна доріжка

- ✓ «Іноді життєві обставини не залишають нам вибору, змушуючи робити те, що нам, можливо, не до душі».
- ✓ «— Ми як близнюки, — сказав Бруно.
— Є трохи, — погодився Шмуель».
- ✓ «І тут він зробив щось, що було зовсім не в його характері: взяв тоненьку руку Шмуеля і міцно потиснув. — Тепер ти мій найкращий друг, Шмуель. Мій вірний друг на все життя».
- ✓ «Не думай про біль, і він сам пройде».
- ✓ «Розумному і невдача про запас».
- ✓ «Дім — не просто вулиця, або місто, або навіть будівля, складена з цеглин та вапна. Дім там, де твоя сім'я».
- ✓ «Якщо хтось ночами дивиться на небо, це ще не означає, що ми маємо справу з астрономом».
- ✓ «Але мені здається, що куди б я не поїхав, я завжди буду сумувати за людьми, яких залишив».
- ✓ «Звичайно, все це сталося дуже давно і ніколи більше не повториться. Не в наші дні і не в нашому столітті».

Характеристика героїв

Бруно — головний герой, дев'ятирічний німецький хлопчик, який не розуміє, що відбувається навколо. Розумний, любить читати, допитливий, досить спокійний та неконфліктний. Йому цікаво все нове, особливо новий друг та незвичайна ферма за колючим дротом.

Надмірна наївність Бруно не відповідає реаліям того часу. У 40-і роки минулого століття психіка німецьких дітей була просякнута нацистською ідеологією. Тому, насправді, дев'ятирічний Бруно мав би розставляти кнопки по лінії фронту на карті та готуватися до вступу в «гітлер-юнттер» і правильно б вимовляв слово «фюрер».

Шмуль — новий друг Бруно, який живе за колючим дротом. До війни жив у Польщі разом з братом Йосипом, розмовляє польською та німецькою. Виріс у родині годинникаря.

Привертає увагу сам факт зустрічі Бруно зі Шмулем. Де єврейський хлопчик міг знайти місце у концтаборі, яке б не охоронялось? Як взагалі рум'янощокій, повний сил німець і ледь живий в'язень з пальцями, як «засохлі гілочки», могли бути «схожі як брати»?

Ральф — батько Бруно, військовий офіцер, прагне зробити кар'єру, тому з радістю погоджується на переїзд, незважаючи на думку інших членів сім'ї. Цілком відданий Рейху, але трагедія повністю руйнує його світ.

Ельза — мати Бруно. Красива, емоційна жінка. Їй не подобається сусідство з концтабором, вона турбується про дітей.

Гретель — сестра Бруно. На початку роману Гретель – звичайнісінька дівчинка 12-ти років, що любить ляльок. Переїнявши ідеологією, нав'язаною новим учителем історії, Гретель викидає всіх ляльок у підвал, а на стіну у своїй кімнаті вішає портрет Гітлера і карту Європи, де активно зазначає просування німецького фронту, починає читати газети. Незважаючи на часті суперечки і якусь зарозумілість Гретель, між нею і Бруно добрі стосунки. Дівчинка важко переживала втрату брата.

Фюрор — начальник Ральфа, який і направляє його на службу у віддалений табір.

Наталі – бабуся Бруно, артистка в минулому. Не підтримує прагнення сина досягти успіху у військовій сфері, відкрито засуджує його успіхи, зневажає Гітлера й нові ідеали Німеччини. Любить своїх онуків. Попри зрілий вік, бабуся не зреклася свого хисту, була сценаристкою для онуків, влаштовувала родинні театральні дійства. Бруно саме бабусі зважується адресувати листа, підписавши «твій люблячий онук Бруно». Провину за долю Ральфа та його вибір Наталі цілком покладає на себе, – тож її раптова смерть постає як цілком логічна.

Матіас - дідусь Бруно. Він підтримує сина: «Я дуже гордий, що ти піднявся до такого відповідального чину. Допомогаєш своїй країні повернути собі повагу, після того, як її так тяжко принизили. Наших ворогів треба покарати...»

Лейтенант Курт Котлер — 19 років, підлеглий Ральфа; свідомо відмежувався від батька. Йдеться навіть про зречення, а незручне питання коменданта Ральфа про інформування керівництва щодо батькової еміграції як потенційної зради викликає в Котлера паніку

Образ слуги Павела в комендантському. Для того часу це було б нонсенсом, бо, як рабинь, до свого будинку офіцери брали переважно жінок. До того ж, Павло був в минулому лікарем, а коменданти не могли «розкидатись» кадрами. Здається, ув'язнений мав би працювати медиком у самому таборі.

Переказ роману

Події роману розпочинаються у Берліні під час Другої світової війни. Бруно — німецький хлопчик, йому 9 років, який безтурботно живе в прекрасному п'ятиповерховому будинку в Берліні разом з батьками та 12-річною сестрою Гретель. Батько обіймає високий війковий чин.

Одного разу Бруно приходять додому і виявляє, що покоївка Марія складає його речі у валізу. Вони змушені переїхати, бо у батька нове важливе призначення по службі.

Бруно не особливо розуміє ким працює його батько. Він знає тільки, що батько військовий і у Фюрера на нього великі плани. Саме після вечері з Гітлером батько Бруно отримує посаду коменданта, і сім'я повинна переїхати в Геть-Звідси (в дійсності, Освенцім). Бруно не хоче їхати, він не хоче покидати свій будинок, школу, своїх друзів Даніеля, Карла і Мартіна. Але мати каже, що вони не можуть залишитися. Нове місце Бруно не подобається, він нудьгує, хоче грати, але дітей навколо немає. Новий будинок гірше старого – є тільки три поверхи, а навколо немає інших будинків, магазинів, фруктових і овочевих крамниць. Бруно сподівається, що вони пробудуть в новому будинку кілька тижнів, але батько дає зрозуміти, що вони тут надовго. З будинку в Геть-Звідси Бруно бачить табір, в якому люди носять смугасту піжаму.

Через кілька тижнів Бруно вирішує, що йому потрібно знайти якусь розвагу, або він зійде з розуму. Він вирішує спорудити гойдалку за допомогою мотузки і шини. Лейтенант Котлер, підлеглий батька, допомагає йому і наказує Павлу, єврею, дістати шину зі сховища. Павло допомагає йому, і незабаром Бруно щасливо гойдається, поки не падає на землю.

На щастя, Павло бачить падіння Бруно, несе його в будинок і обробляє рани. Павло в їх дім приходиться, щоб чистити овочі та прислуговувати за вечерею. Але Бруно дізнається від нього, що насправді він лікар. Бруно не розуміє чому лікар працює на кухні, а не лікує людей. Незабаром після цього мати Бруно повертається додому і дізнається, що сталося. Вона просить Павла, сказати коменданту, що це вона обробила рани Бруно.

Бруно згадує, що хоче стати дослідником і вирішує вивчити дивний дротяний колночий паркан. Вздовж паркану Бруно йшов понад годину, але нікого не бачив. Пройшовши ще трохи він зустрів свого нового друга – єврейського хлопчика, Шмуля, що сидів по той бік огорожі. Виявилось, що обидва хлопці народилися в один і той же день, і, як здавалося Бруно, у них багато спільного. Бруно розповідає, що жив в Берліні, а Шмуля, каже що він з Польщі. Шмуль живе у таборі разом з батьком, дідусем і братом, ну а де його мати він не знає, її відвезли в якесь інше місце. Бруно і Шмуль розмовляють і стають дуже хорошими друзями, хоча Бруно все ще не розуміє, що за люди по той бік паркану і чому вони там знаходяться, що вони там роблять.

Бруно запитує про це в батька. Але батько каже, що то не люди. Сестра Гретель каже брату, що то євреї. Але Бруно не розуміє, чому вони там і навіщо.

Батько наймає для дітей вчителя гера Літца. Він Бруно не дуже подобається, тому що змушує вчити історію та географію, які Бруно мало цікавлять. Йому подобаються книги і поезія. Але вчитель вважає це марною тратою часу.

Майже кожен день після уроків, якщо не йде дощ, Бруно йде до Шмуля і приносить йому їжу. Часто він з'їдає практично все по дорозі, так як йти до місця зустрічі досить далеко. Бруно зауважує, що Шмуль стає все більш і більш худим, іноді він бачить навіть синці на його обличчі. Але Шмуль не розповідає подробиці про життя в таборі, і Бруно так і не розуміє що живе поруч з концентраційним табором.

Проходить більше року, як Бруно з сім'єю переїхав до Геть-Звідси. Він звик до нового місця, але про його дружбу з Шмулем ніхто не знає. Бруно вирішив це приховати, тому що не знав, як до цього поставляться батьки. Бруно вже навіть забув імена своїх берлінських друзів. Йому приносили радість тільки зустрічі з Шмулем біля огорожі. Він звичайно сумував, що вони не можуть пограти, а можуть тільки сидіти і розмовляти.

Одного разу Бруно побачив Шмуля на своїй кухні, його привели щоб він вимив кришталеві чарки перед днем народження батька Бруно. Бруно жажнувся, коли подивився на пальці друга, вони були дуже худими. Бруно вирішив пригостити його куркою. Але лейтенант Котлер прийшов в лють, коли зрозумів, що Шмуель щось їв. Він вирішив, що малий єврей вкрав їжу. Шмуль сказав, що його пригостив друг Бруно. Але Бруно, злякавшись, сказав, що він не знає цього хлопчика.

Тиждень після цього Шмуль не приходив на їх зустрічі. А коли з'явився, то був весь в синцях. Бруно попросив вибачення у Шмуля і той робачив другові. Вони продовжували регулярно зустрічатися біля огорожі.

Коли у волоссі Бруно і Гретель виявили яйця вошей, то сестрі обробили голову, а все волосся Бруно зістригли. Бруно був засмучений, тепер він виглядав як Шмуель, тільки був товстіший. Мати Бруно зрештою переконує батька повернути їх до Берліна і залишитися в цьому домі без них. Мати розуміє, що це не місце для дітей. Гретель зраділа переїзду в Берлін. А Бруно не міг зрозуміти чи хоче він повертатися? Своїх друзів він забув, а залишати Шамуеля йому не хотілося.

У четвер Бруно вирішив сходити попрощатися зі своїм другом, адже в суботу вони повинні їхати в Берлін. Однак, як з'ясувалося, у Шмуля трапилася біда: його тато зник.

Бруно вирішує пробратися в табір в п'ятницю, щоб знайти батька Шмуеля і провести дослідницьку роботу, адже він так і не бачив як живуть люди по ту сторону огорожі.

На наступний день йде дощ. Але Бруно все одно йде на зустріч до Шмуля, бо це має бути їх остання зустріч. Шмуль приносить Бруно смугасту піжаму. Бруно знімає свої речі і складає біля паркану, а сам одягає смугасту піжаму і пролазить під парканом в табір. Тепер він виглядає точно так же як і всі в'язні. Побачивши табір і змучених людей Бруно вирішує, що йому тут не подобається і вирішує негайно повернутися додому. Але Шмуель нагадує, що вони повинні знайти його батька. Друзі ходили по табору понад годину, але так нічого і не дізналися.

Коли Бруно вже хотів було йти до огорожі, то опинився з Шмулем оточений групою в'язнів на «марші». Навколо ув'язнених йшли солдати, Бруно навіть чув постріли. Почався дощ ... Бруно було холодно, він переживав, що запізниться на вечерю. Їх завели в тепле приміщення і замкнули там (жоден хлопчик не розуміє що це газова камера), вони тримаються за руки. У газовій камері Бруно просить вибачення у Шмуля за те, що він не знайшов його батька і каже, що він його кращий друг на все життя. Світло гасне, зчиняється хаос, і ми, на жаль, знаємо, що кінець їх історії не буде щасливим.

В останньому розділі розповідається, як сім'я займається пошуками Бруно: в'язні-решт його мати і Гретель повертаються в Берлін, а батько залишається в Геть-Звідси. Одного разу він здогадується, що ж сталося з його сином. Він йде до місця, де Бруно залишив свій одяг і з жахом усвідомлює, куди зник син, коли бачить, що під сіткою можна пробратися на територію табору.

Джерела

Буктрейлер «Хлопчик у смугастій піжамі» Джон Бойн <https://www.youtube.com/watch?v=Fn7xy0yzG34>

Вікіпедія. [Джон Бойн](#)

Вікіпедія. [Хлопчик у смугастій піжамі](#)

Гнатенко Н. Джон Бойн «Хлопчик у смугастій піжамі». Зображення Другої світової війни крізь доли дітей і дорослих. Темі нацизму та Голокосту в повісті <https://naurok.com.ua/rozrobka-uroku-iz-zarubizhno-literaturi-dzhon-boyn-narod-1971-hlopchik-u-smugastiy-pizhami-zobrazhennya-drugo-svitovo-viyni-kriz-doli-ditey-i-doroslih-temi-nacizmu-ta-golok-297645.html>

Гнатюк Ю. Переказ роману Дж.Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі» <https://dovidka.biz.ua/hlopchik-u-smugastiy-pizhami-skorocheno>

Джон Бойн "Хлопчик у смугастій піжамі" (коротко про сюжет)

<https://www.youtube.com/watch?v=3BITbhZjcs4>

Довідка <https://dovidka.biz.ua/hlopchik-v-smugastiy-pizhami-analiz>

Жеребецька І. Ми пам'ятаємо! Урок за романом Джона Бойна "Хлопчик у смугастій піжамі".

Зарубіжна література в школах України. - 2019. - № 1. - С. 13-15.

Клименко-Синьоок Г. Роман Джона Бойна "Хлопчик у смугастій піжамі" - книга-ювілярка 2021 року <https://naurok.com.ua/roman-dzhona-boyna-hlopchik-u-smugastiy-pizhami--kniga-yuvilyarka-2021-roku-266441.html>

Клименко-Синьоок Г. Роман Джона Бойна "Хлопчик у смугастій піжамі". Читай — <https://chytay-ua.com/view.php?id=1184>

Ніколенко О. [Голокост – вічний урок людству](#) (Виховання протидії расизму й ксенофобії на матеріалі сучасної зарубіжної літератури та кіномистецтва) // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Ін-т пед освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтав.нац.пед.ун-т імені В.Г. Короленка. – 2018. – Вип. 18. – С. 84-95. http://ipood.com.ua/data/Naukovi_VYDANNIA/Estetyka/18-2018.pdf

Савенко К. Наївно про жорстокість: «Хлопчик у смугастій піжамі». — Друг читача. — 21.09.2017 https://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/50567/

Фільм «Хлопчик в смугастій піжамі» режисера Марка Германа українською мовою

<https://eneyida.tv/2226-hlopchik-v-smugastiy-pizhami.html>

Шовкопляс Д. Хлопчик у смугастій піжамі: чи зможе колючий дріт розділити душі людей?

<https://bookforum.ua/p/hlopchik-u-smugastij-pizhami-chy-zmozhe-kolyuchyj-drit-rozdilyty-dushi-lyudej>